

վամա (Wama) և այլն և Ասոնց մէջ ազգաբնակութիւնը խառն է, կան՝ թէ՛ կաթովի եւ թէ՛ լուսաւորչական Հայեր. բայց վերջի չորս գիւղերուն մէջ՝ որոնք կը դառնաին Սուլավա բաղաբնի մօտերը, միայն լուսաւորչական, թուով ընդ ամէնը 50 հոգի:

Լուսաւորչական Հայոց կեդրոնն է Սուլավա՝ ուր կան չորս եկեղեցի. Ս. Խաչի Մայր-Եկեղեցին, Ս. Սիմէոն, Ս. Հաճիա տար (Ռում. Mitok) և Ս. Օգոստինոսի վանքը: Հոմոր ունի մէկ եկեղեցի՝ Ս. Գևորգ: Ուրիշ տեղ լուսաւորչական եկեղեցի չկայ: Սուլավայի Հայերն ունին նմանութեան երկսեռ վարժարան մը և առանձին հոգաբարձու-թիւն, որու խնամակալութեան տակ են Սուլավայի 4 եկեղեցիները, Հոմորի եկեղեցին և ամէն տեղի (մինչեւ իսկ Լեհաստանի) լուսաւորչական Հայերը:

Կաթովիկէ Հայերն ունին մէկ եկեղեցի Չերնովիցայի մէջ. մատուռ մը Նեգրաշտինայի մէջ (Negruschtina), որ առաջ լուսաւորչական Հայոց կը պատկանէր, իսկ 8-10 տարիէ ի վեր անցած է կաթովիկէ Հայերուն ձեռքը, ամուսնական խնամութեանց պատճառաւ: Սուլավայի մէջ ալ ունին մէկ խորան անդղտի կաթովիկէ եկեղեցւոյն մէջ:

Սուլավա բաղաբը մինչեւ 1775 թուականը կը գտնուէր Ռումանիոյ մէջ, օսմանեան գերիշխանութեան տակ. այդ թուին՝ Մարիա Թերեզա կայսրուհւոյն օրով անցաւ Աւստրիոյ. Հայերը թէ՛ւ ուղեցին զաղծել Ռումանիոյ միւս բաղաբները, բայց կայսրուհին մեծամեծ արօտնութիւններ և ազնուականութեան տիտղոսներ շնորհելով՝ կարողացաւ հաճել Հայոց սիրտը. այն ժամանակ բովանդակ վաճառականութիւնը Հայոց ձեռքն էր, այնպէս որ կայսրուհին կը վախճար թէ մի գուցէ Հայոց գաղթականութեամբ երկրին ամբողջ վաճառականութիւնը փճանայ:

Աւելի վերջերը Սուլավայի Հայերը տարածուեցան Ռումանիոյ այլեւայլ բաղաբները. այնպէս որ այժմ Ռումանիոյ Ֆոքշան (Focsani), Բուկարեշտ (Bucaresti), Տէկուշ (Tecuci), Բոտոշան (Botoseni), Բալա (Bacau), Ռուման (Roman), Եւաշ

(Iasi), և այլն, բաղաբներուն հայ բնակչաց մեծագոյն մասը Սուլավայցի է: Ռումանահայոց բովանդակ թիւը կը բարձրանայ մինչեւ 18,000:

Բուկովինայի 1000 հայ բնակիչներէն միայն 600ը հայախօս է. բոլոր 400 լուսաւորչականները կը խօսին Սուլավա բաղաբին հայ բարբառը. 600 կաթովիկէներուն մէջ հայախօս են 200 հոգի և կը գործածեն Լեհաստանի Հայոց բարբառը: Նմանապէս Ռումանիոյ Սուլավայցի հայ զաղծականները կը խօսին Սուլավացոց բարբառը:

Առ հասարակ Բուկովինայի և մասնաւորապէս Սուլավայի Հայոց վրայ աւելի ընդարձակ տեղեկական, պատմական և ազգագրական տեղեկութեանց համար տես Դեմետրիոս Տանի Արեւելեան Հայքի Պոլիովինա, թրքին. Հ. Գրիգորիս վ. Գալմբեարեան, վրիննա. 1894: Նոյնպէս Տեղեկագրութիւն Հայոց Գաղթականութեան որ Մոլդո-վալաքիա, ի Հունգարիա և ի Լեհաստան. Արշակ Ալթունեան. 1877, Ֆրեշան. և Ռումանահայոց ներկան և աղագայն. Պետրոս ԲՆՅ. Մամիկոնեան. Կալաց. 1895:

Շարայարեթի

Գ Գ Զ

ԾԲԳԻ մը մէջ ըրձայի ղեմէ իմ հոգիմ,
Կապոյտ մըրոյմ երկնի, ծաղկիմ ամուշ բոյր,
Շողմ արեւուն և հուր եռամիլը րոցիմ,
Ձայմեր ամէմ ու ամէմ գեղ ու հրապոյր:

Բայց պէտք էր վիճ, վիճ լարերով զօրագոյմ.
Այս մեծ ըրձիմ առջեւ խիմս լայ տըխուր,
Նըման թըւոյմ՝ որու թեւեր սարսուռում
Ամոնելիմ մէջ յոգիմ, ճիւղեմ եմ ի զուր:

Ի գոյր կըտըէ լայնութիւնիմն արխրազգած,
Ջուր մորորում աշխարհներու միջեւ մոր,
Քըտուի զըմտոց մոլի գըշերուում մէջ կախում
Ուր արլարում իրեմ շահերը ամգոր:

Ո՛րչափ հեռու սուրհայ վազըրվմ իր արագ,
Պիտի չտեսմէ բմու սահմանմեր կապոյտիմ.
Պարսպիմ մէջ երեք իր թուլքմ համարծակ
Պիտի չհասնիմ հոմ ուր յամգի ջիւժ երկրիմ:

Թըգ՝. Հ. Ա. Գ.

ԱԼԻՍ ՅԸ ՇԱՍԳՐԻԵ